

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2023/834
Toplantı Tarihi/Sayısı : 17.10.2023/37
Karar Numarası : 2023/802
Başvuran : M. Ş.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Kayseri 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın vefat eden babasının cenazesine katılma talebine verilen cevabın geç gelmesi sebebiyle cenazeye katılamadığı iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle;

a. 23/3/2023 tarihinde saat 9.30 sularında babasının vefat haberini alması üzerine ailesiyle yaptığı telefon görüşmesinin ardından cenazeye katılmak için mazeret izni talebinde bulunduğunu,

b. Kayseri 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu İdaresinin talebini aldığını ve Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığına ilettiği bilgisini kendisine verdiğini,

c. Cenazeye katılacağı düşüncesiyle iki gün beklediğini fakat kendisine herhangi bir bilgi verilmediğini, bir hafta sonra, 30/3/2023 tarihinde cenazeye katılabileceği yönünde verilen izin yazısının kendisine tebliğ edildiğini,

ç. Bu gecikmenin Konya-Cihanbeyli İlçe Jandarma Komutanlığının olağanın dışında bir sürede cevap vermesinden kaynaklandığını,

d. Yedi gün gibi uzun bir süre sonra cenaze ve definin olamayacağı, ilgili yazının bu kadar uzun süre sonra gönderilmesinin ilgili Jandarma Komutanlığının görevinin gerekleriyle bağdaşmadığını, mevzuatın tarafına tanıdığı hakkın kullanılmasının engellendiğini iddia etmektedir.

3. Kayseri 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumundan alınan yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın babasının vefat haberinin 22/3/2023 tarihinde Kuruma faks ile yakınları tarafından bildirildiği, bunun üzerine 23/3/2023 tarihinde başvuranın ailesi ile telefon görüşü yapmasına izin verildiği, ardından kişinin aynı gün içerisinde mazeret izni talebinde bulunduğu ve talebin 23/3/2023 tarih 2023/... sayılı yazı ile Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiği,

b. Talep tarihinden altı gün sonra Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığı Muhabere Bürosunun 29/3/2023 tarih ve B.M. 2023/... sayılı yazısı ile başvuranın yol süresi hariç altı saat süre ile mazeret izin talebinin uygun görüldüğüne dair kararın Kuruma gönderildiği,

c. Konu hakkında hükümlüye bilgi verilmesinin akabinde 30/3/2023 tarihinde Kayseri Açık Ceza İnfaz

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Kurumu Müdürlüğünden 2023/... sayılı yazı ile başvurana babasının vefatı nedeniyle mazeret izni verildiği, defin ve taziye adresine gidebilmesi için gerekli hesaplamaların yapılarak Kuruma bilgi verilmesinin talep edildiği,

ç. Kayseri Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından 30/3/2023 tarih ve 2023/... sayılı yazı ile defin ve taziye masraflarının 15.000 TL olduğu, paranın teslim edilmesi halinde gerekli planlamaların yapılacağı bildirildiği, söz konusu yazının derhal başvurana tebliğ edildiği fakat başvuranın cenazeye katılmayacağını bildirdiği ifade edilmiştir.

4. Başvuran 23/6/2023 tarihli yazılı görüşünde özetle; mazeret talebinin Kurum Müdürlüğü tarafından aynı gün içinde işleme alınıp Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığına gönderildiğini, Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığının da aynı hassasiyet ile aynı tarihte Cihanbeyli Cumhuriyet Başsavcılığına talebini ilettiğini, bir geri dönüş olmadığı için 27/3/2023 tarihinde tekit yazısı ile tekrar talebinin iletilmesini, bunun üzerine Cihanbeyli Cumhuriyet Başsavcılığının gerekli işlemleri yaparak Kayseri Cumhuriyet Başsavcılığına bildirdiğini ve nihayet mazeret izninin çıktığını fakat bir hafta sonra çıkan mazeret izninin, tüm defin ve taziye işlemleri yapıldığından bir anlamının olmayacağını, bu sebeple iznini kullanmadığını ifade etmiş, ihmalkâr davranışlardan şikayetçi olduğunu tekrarlamıştır.

5. Cihanbeyli İlçe Jandarma Komutanlığının 31/8/2023 tarihli cevabî yazısında ise; Cihanbeyli Cumhuriyet Başsavcılığının konu ile ilgili yazısının 28/3/2023 tarihinde saat 16.32'de Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden taraflarına ulaştığı, aynı tarihte konu ile ilgili olarak araştırma yapılarak saat 18.00'da tutanak tanzim edildiği, 29/3/2023 tarihinde saat 08.37'de evrakın onay işlemleri tamamlanarak Cihanbeyli Cumhuriyet Başsavcılığı Muhabere Bürosuna UYAP üzerinden gönderildiği ve herhangi bir aksaklığa sebep olacak ihmali bir davranışta bulunulmadığı ifade edilmiştir.

6. Cihanbeyli Cumhuriyet Başsavcılığının 21/9/2023 tarihli cevabî yazısında ise; konuya ilişkin açılan ihbar dosyası kapsamında yapılan inceleme neticesinde, Cihanbeyli İlçe Jandarma Komutanlığının yazıya bir günden az bir sürede yani 29/3/2023 tarihinde cevap vermiş olduğunun görüldüğü, bu sürenin gerekli araştırmanın yapılabilmesi için makul sayılacağı, dosya kapsamında şikayet konusu yönünden soruşturma yapılmasını gerektirir suç veya suç unsuruna rastlanılmadığı, bu sebeple soruşturma yapılmasına yer olmadığına karar verildiği belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

7. Anayasa'nın "Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı" başlıklı 17'inci maddesinde yer alan düzenleme şöyledir: "Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz. (...)"

8. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; "Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek" Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

9. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; "özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği" hükme bağlanmıştır.

10. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Karar türleri" başlıklı 65'inci maddesi şöyledir: "Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı

inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. 6701 Sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde belirtilen görev kapsamında başvuranın, mazeret iznine ilişkin iddia ve talepleri konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

12. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre; hükümlü ve tutuklular Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (Sözleşme) kapsamında kalan temel hak ve hürriyetlerin tamamına kural olarak sahiptir (AİHM, *Hirst/Birleşik Krallık*, B. No: 74025/01, 6/10/2005).

13. Ceza infaz kurumlarında özgürlüğünden mahrum bırakılan kişilerin, tutuldukları alanların devletin kontrolü altındaki özel alanlar olması, devletin hem bu kurumda bulunanların güvenliklerinin korunması hem de düzen ve disiplini tesis etme yükümlülüğünün bulunmasının sonucu olarak bu kişilerin sosyal ilişkilerinin ve dış dünya ile iletişimlerinin sınırlandırılması kaçınılmaz olacaktır. AİHM'e göre, suçun önlenmesi ve disiplinin sağlanması gibi cezaevinde güvenliğin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gerekliliklerin olması durumunda mahpusların sahip oldukları haklar sınırlanabilmektedir (AİHM, *Silver ve Diğerleri/Birleşik Krallık*, B. No: 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75, 7136/75, 25/3/1983).

14. Kişilerin özgürlüğünden mahrum bırakıldığı yerlerde kötü muamele olarak kabul edilebilecek hususların farklı şekillerde tezahür etmesi mümkündür. Bunlar ceza infaz kurumu idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahpuslar için bir ceza infaz kurumundaki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Ceza infaz kurumlarındaki yaşam, mahpuslara sunulan aktivitelerin genişliğinden mahpuslar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (AYM, *Turan Günana*, B. No: 2013/3550, 19/11/2014, para. 37).

15. Her türlü muamele, Sözleşme'nin 3'üncü maddesi anlamında kötü muamele kapsamına girmemektedir. AİHM ve Anayasa Mahkemesi (AYM), muamelenin 3'üncü madde kapsamına girebilmesi için belirli bir asgari şiddet düzeyine ulaşması gerektiğini belirtmektedir. Asgari şiddet düzeyinin her somut olayda ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Belirli bir durumda failin veya mağdurun durumu dikkate alınarak asgari eşige ulaşmadığı tespit edilebilecek bir muamele benzer bir durumda yine aynı açılardan değerlendirilmesi neticesinde somut olayın koşullarında asgari eşige geçtiği yönünde değerlendirilebilir.

16. AİHM, bir muamelenin Sözleşme'nin 3'üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için belli bir şiddet seviyesine ulaşması gerektiğini; bu asgari seviyenin göreceli olduğunu; vakadaki muamelenin niteliği ve bağlamı, icrasının şekli ve yöntemi, süresi, fiziksel ve ruhsal etkileri ve bazı durumlarda mağdurun cinsiyeti, yaşı ve sağlık durumu gibi koşullara bağlı olduğunu ifade etmiştir (AİHM, *Bouyid/Belçika*, B. No: 23380/09, 28/9/2015, para. 86).

17. AİHM mazeret izninin kullandırılmamasına yönelik şikâyetlerin, AİHS'nin işkence yasağını düzenleyen 3'üncü maddesi kapsamına girebilecek düzeyde bir ciddiyete ulaşmadığına ve bu sebeple kötü muamele olarak değerlendirilemeyeceğine karar verip söz konusu başvuruları Sözleşme'nin 8'inci maddesinde düzenlenen “Özel ve aile hayatına saygı hakkı” kapsamında değerlendirmektedir (AİHM, *Feldman/Ukraine*, 12/04/2012, B. No: 42921/09, para. 17; *Lind/Russia*, 02.6.2008, B. No: 25664/05, para.88.). Anayasa Mahkemesi de benzer başvuruları aynı bakış açısı içerisinde sonuçlandırmaktadır (AYM, *Rasul Kocatürk*, B. No: 2016/8080,

26/12/2019)

18. Somut olayda hükümlü olan başvuranın babasının cenaze törenine katılma talebi kabul edilmiş olsa da cenaze ve defin işlemlerinin gerçekleştiği yer olan Cihanbeyli ilçesindeki yetkili makamların cevabının bir hafta sonra ulaşması ve bu sürede cenaze ve defin işlemlerinin tamamlanmış ve taziye sürecinin bitmiş olması sebebiyle mazeret izni kabulünün başvuran açısından bir anlamı kalmamış, dolayısıyla cenazeye katılamamıştır.

19. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "Mazeret izni" kenar başlıklı 94'üncü maddesinin ilgili kısmı şöyledir: "(1) Hükümlülük süresinin beşte birini iyi hâlde geçirmiş olanlara hükümlünün isteği ile; a) Ana, baba, eş, kardeş veya çocuğunun ölümü nedeniyle ceza infaz kurumu en üst amirinin önerisi ve Cumhuriyet Başsavcılığının onayı ile, (...) Yol dışında on güne kadar mazeret izni verilebilir. (2) Bu Kanununun 25'inci maddesi kapsamına girenler hariç, yüksek güvenlikli ceza infaz kurumunda bulunanlar da dâhil olmak üzere, güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması koşuluyla tehlikeli olmayan hükümlünün, dış güvenlik görevlisinin refakatinde bulunmak şartıyla, talebi ve Cumhuriyet Başsavcısının onayıyla; a) İkinci derece dahil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü nedeniyle cenazesine katılması için yol süresi dışında iki güne kadar, (...) izin verilebilir. (...)”

20. 28/6/2013 tarihli ve 28691 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hükümlü ve Tutuklulara Yakınlarının Ölümü veya Hastalığı Nedeniyle Verilebilecek Mazeret İzinlerine Dair Yönetmelik'in (Yönetmelik) "Cenazeye katılma izni" kenar başlıklı 5'inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir: "Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm olanlar hariç, yüksek güvenlikli ceza infaz kurumlarında bulunanlar da dâhil olmak üzere, güvenlik bakımından sakınca oluşturmaması koşuluyla tehlikeli olmayan hükümlülere; ikinci derece dâhil kan veya kayın hısımlarından birinin ya da eşinin ölümü hâlinde, Cumhuriyet başsavcısının onayıyla yol süresi hariç iki güne kadar cenazeye katılması amacıyla izin verilebilir.”

21. Başvuranın tutulduğu ceza infaz kurumundan istenen bilgi ve belgelerden ve başvuranın gönderdiği cevabî yazıdan anlaşılmaktadır ki, ceza infaz kurumu başvuranın babasının vefat haberi kuruma ulaştığı andan itibaren gerekli tüm işlemleri vaktinde ve mevzuata uygun şekilde gerçekleştirmiştir. Cenaze töreninin yapılacağı yer olan Cihanbeyli ilçesinin ilgili kolluk birimleri tarafından da gereken işlemlerin, kendilerine söz konusu talep ulaştığı andan itibaren hızlı bir şekilde gerçekleştirildiği gelen bilgi ve belgelerden anlaşılmaktadır. Fakat Cihanbeyli Cumhuriyet Başsavcılığının gereken işlemleri, tarafına 27/3/2023 tarihinde gönderilen tekit yazısından sonra başlatmış olduğu anlaşılmaktadır.

22. Ülkemiz geleneklerinde cenazenin bekletilmeden defnedildiği, sonraki birkaç gün boyunca ölenin yakınlarının taziye ziyaretlerini kabul ettiği bilinen bir gerçektir. AYM'nin ilgili kararlarında da belirtildiği üzere; "yakını ölen hükümlünün izin talebinin kamu makamlarınca süratle harekete geçilerek -koşullar da dikkate alındığında- mümkün olan en kısa sürede sonuçlandırılması önem arz etmektedir. Ayrıca talebin karşılanmasında kamu makamlarının kendilerinden beklenen özeni göstermesi gerekir. Talebin karşılanması imkân dâhilinde görülmezse bu duruma ilişkin zorunluluk hâlleri ve güvenlik riskleri somut olgu ve olaylara dayanılarak açıklanmalıdır" (AYM, Rasul Kocatürk, para. 62). Fakat somut olayda başvuranın mazeret izni talebi kabul edilmiş olsa da karar, anlamını yitirecek derecede gecikmeli bir şekilde başvurana ulaşmıştır. Tarafların gönderdiği bilgi ve belgeler, Cihanbeyli Cumhuriyet Başsavcılığından kaynaklanan bir gecikmenin varlığına işaret etmekte ise de; yukarıda açıklanan nedenlerle başvurudaki iddialar kapsamında kötü muamele boyutuna varmış bir uygulamanın bulunmadığı sonucuna ulaşılmış olup bu kapsamda 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

- A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,
B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

17/10/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Afişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi